

Problematika sprístupňovania informácií o preprave nebezpečných látok na území Slovenskej republiky

Anotácia: Autor sa v príspevku zaoberá problematikou sprístupňovania informácií o preprave nebezpečných látok v kontexte platného právneho rámca Slovenskej republiky. Pozornosť venuje najmä kolízii ústavného práva na informácie so záujmami ochrany bezpečnosti štátu, verejného poriadku a ochrany života a zdravia osôb. Jadrom príspevku je analýza právneho režimu informácií obsiahnutých v analýze územia ako nástroja civilnej ochrany, so zameraním na ich utajenie, obmedzenie alebo vylúčenie z verejného prístupu. Autor hodnotí obsah analýz územia okresov Slovenskej republiky a poukazuje na aplikačné nedostatky, najmä nejednotnosť spracovania, duplicitu údajov a absenciu aktuálnych dát o preprave nebezpečných látok. Príspevok nadväzuje na študentsko-vedeckú odbornú činnosť s názvom „Únik nebezpečných látok zo stacionárneho zdroja ohrozenia pri železničnej doprave.“

Kľúčové slová: analýza územia, orgány krízového riadenia, informácie, utajované skutočnosti, nebezpečné látky.

Úvod

Právo na informácie predstavuje jedno zo základných politických práv garantovaných Ústavou Slovenskej republiky a tvorí neoddeliteľnú súčasť demokratického právneho štátu. Jeho význam spočíva nielen v ochrane slobody prejavu jednotlivca, ale aj v zabezpečení transparentnosti výkonu verejnej moci, posilňovaní dôvery verejnosti v štátne orgány a vytváraní predpokladov pre efektívne fungovanie verejnej správy. Napriek tomuto ústavnému zakotveniu, právo na informácie nepôsobí absolútne a jeho uplatňovanie podlieha zákonným obmedzeniam, ktoré sledujú ochranu iných ústavne chránených hodnôt, najmä bezpečnosti štátu, verejného poriadku a ochrany života a zdravia obyvateľstva.

Osobitne citlivou oblasťou, v ktorej dochádza k stretu práva verejnosti na informácie s bezpečnostnými požiadavkami štátu, je problematika prepravy nebezpečných látok. Preprava nebezpečných chemických a iných rizikových látok cestnou a železničnou nákladnou dopravou predstavuje významný zdroj potenciálneho ohrozenia obyvateľstva a životného prostredia, a preto je predmetom osobitnej právnej regulácie v oblasti civilnej ochrany, krízového riadenia a ochrany kritickej infraštruktúry. Súčasne ide o oblasť, v ktorej je prístup k informáciám výrazne limitovaný z dôvodu ochrany utajovaných skutočností, limitovaných informácií, citlivých údajov a obchodného tajomstva.

Cieľom tohto príspevku je analyzovať dôvody, pre ktoré platný právny rámec Slovenskej republiky obmedzuje prístup verejnosti k informáciám o preprave nebezpečných látok a posúdiť vplyv týchto obmedzení na informovanie obyvateľstva. Pozornosť sa sústreďuje najmä na legislatívnu úpravu práva na informácie, režim ochrany utajovaných, limitovaných a citlivých informácií, ako aj na postavenie analýzy územia ako základného dokumentu civilnej ochrany obyvateľstva. Predmetom skúmania sú analýzy územia okresných úradov, ktoré majú slúžiť na identifikáciu a vyhodnocovanie zdrojov ohrozenia, vrátane prepravy nebezpečných látok.

1 Právne východiská prístupu verejnosti k informáciám

Ako bolo uvedené v úvodnej časti, právo na informácie je jedným zo základných politických práv garantovaných Ústavou Slovenskej republiky, ktorá explicitne ustanovuje, že „sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené“.¹ Toto ústavné právo tvorí fundamentálny právny rámec pre prístup verejnosti k informáciám o činnosti orgánov verejnej moci, a zároveň predstavuje jeden zo základných pilierov demokratického právneho štátu.

¹ Čl. 26 Ústavy Slovenskej republiky.

Právo na sprístupňovanie informácií plní viacero významných zabezpečovacích a kontrolných funkcií, medzi ktoré patrí najmä: zabezpečenie efektívneho a účinného fungovania verejnej správy, posilňovanie integrity orgánov verejnej moci, napĺňanie princípu verejnej správy ako služby verejnosti, zvyšovanie transparentnosti rozhodovacích procesov a v neposlednom rade aj posilňovanie dôvery verejnosti v štátne orgány a inštitúcie.

Povinnosť sprístupňovať informácie je v právnom poriadku Slovenskej republiky konkretizovaná a rozpracovaná vo viacerých právnych predpisoch. Základným všeobecným právnym predpisom je *zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám*, ktorý ustanovuje podmienky, rozsah a obmedzenia povinného sprístupňovania informácií. Osobitné režimy sprístupňovania informácií sú ďalej upravené v:

- *zákone č. 205/2004 Z. z. o zhromažďovaní, uchovávaní a šírení informácií o životnom prostredí*,
- *zákone č. 3/2010 Z. z. o národnej infraštruktúre pre priestorové informácie*,
- *zákone č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov*.

Na účely tohto príspevku sa pozornosť sústreďuje na právnu úpravu obsiahnutú v *zákone č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (ďalej len „zákon o slobode informácií“). Tento zákon ustanovuje rámec realizácie ústavného práva na informácie a určuje okruh povinných osôb, ktorými sú predovšetkým orgány verejnej správy, ako aj ďalšie subjekty v rozsahu vymedzenom zákonom.

Povinnosť sprístupňovania a zverejňovania informácií podľa zákona o slobode informácií možno systematicky vymedziť v dvoch základných rovinách, a to prostredníctvom pozitívneho a negatívneho vymedzenia pôsobnosti povinných osôb. Pozitívne vymedzenie spočíva v explicitnom určení subjektov a druhov informácií, na ktoré sa zákonná povinnosť sprístupňovania informácií vzťahuje, pričom ide najmä o informácie vznikajúce z činnosti orgánov verejnej moci alebo s ich činnosťou bezprostredne súvisiace.

Prvou z uvedených rovín je pozitívne vymedzenie povinnosti zverejňovania informácií, ktoré predstavuje základný normatívny rámec pre identifikáciu povinných osôb a rozsahu nimi sprístupňovaných informácií. Povinnými osobami sa rozumejú:

1. štátne orgány,
2. obce a vyššie územné celky (ďalej len „VÚC“),
3. právnické osoby a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy, a to iba v rozsahu tejto ich rozhodovacej činnosti,
4. právnické osoby zriadené zákonom,
5. právnické osoby zriadené obcou, VÚC alebo štátnym orgánom,
6. poisťovne,
7. právnické osoby v ktorých majú povinné osoby² samostatne alebo spoločne aspoň väčšinovú priamu alebo nepriamu účasť, a ak sú súčasne kontrolované povinnou osobou³ alebo povinná osoba⁴ priamo alebo nepriamo navrhuje alebo ustanovuje viac ako polovicu členov ich riadiaceho orgánu alebo kontrolného orgánu,
8. mimovládne neziskové organizácie, ktorým povinné osoby – vrátane poisťovní alebo právnických osôb, poskytli finančné prostriedky pri hospodárení s verejnými

² Povinnými osobami v tomto prípade sú obce, VÚC, štátne orgány, právnické osoby a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy, a to iba v rozsahu tejto ich rozhodovacej činnosti, právnické osoby zriadené zákonom, právnické osoby zriadené obcou, VÚC alebo štátnym orgánom.

³ Taktiež.

⁴ Taktiež.

prostriedkami alebo pri nakladaní s majetkom štátu, obce či vyššieho územného celku, ak:

- a) im bol poskytnutý jednorazový príspevok z verejných prostriedkov v minimálnej výške 3 300 eur alebo
- b) im boli v rámci jedného rozpočtového roka poskytnuté verejné prostriedky v úhrnnej sume najmenej 10 000 eur.⁵

Negatívnym vymedzením pôsobnosti právnej normy sa rozumie skutočnosť, že zákon sa nevzťahuje na subjekty, ktoré v ňom nie sú výslovne a taxatívne uvedené, predovšetkým na súkromné osoby. Tento prístup korešponduje s ústavnou zásadou vyjadrenou v čl. 2 ods. 3 Ústavy SR, podľa ktorej „každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá“. Z uvedeného vyplýva, že súkromné osoby nepodliehajú povinnostiam stanoveným verejnoprávnymi predpismi, pokiaľ im tieto povinnosti nie sú uložené výslovne osobitným zákonom.

Napriek tomu, že negatívne vymedzenie pôsobnosti zákona vylučuje súkromné osoby z okruhu povinných subjektov v zmysle zákona o slobodnom prístupe k informáciám, osobitné právne predpisy im môžu ukladať informačné alebo oznamovacie povinnosti, ktoré majú obdobnú funkciu, a to buď vo vzťahu k verejnosti, k orgánom verejnej správy, alebo výlučne vo vzťahu k orgánom štátnej správy. V takýchto prípadoch však nejde o informovanie verejnosti v zmysle informačného zákona, a teda nejde o povinnosť reagovať na individuálne žiadosti o sprístupnenie informácií, ale o osobitný zákonom ustanovený mechanizmus poskytovania informácií, ktorého cieľom je zabezpečenie ochrany obyvateľstva a prevencia vzniku mimoriadnych udalostí.

Ako príklad osobitnej právnej úpravy možno uviesť zákon č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií v znení neskorších predpisov. Tento zákon ukladá subjektu zaradenému do kategórie A alebo kategórie B povinnosť informovať verejnosť o druhu a množstve nebezpečných látok, ktoré vyrába, spracúva, používa alebo uskladňuje, a to v súlade s ustanovením § 4 ods. 2 písm. e) a § 15 uvedeného zákona. Súčasne mu podľa § 5 vzniká oznamovacia povinnosť voči okresnému úradu v sídle kraja.

Ohrozovateľ je povinný predložiť oznámenie alebo jeho aktualizáciu okresnému úradu v sídle kraja v písomnej forme, a to v primeranom časovom predstihu pred začatím výstavby alebo uvedením nového podniku do prevádzky, prípadne pred uskutočnením zmien, ktoré vedú k zmene zoznamu nebezpečných látok prítomných v podniku. V prípade existujúcich podnikov je ohrozovateľ povinný splniť túto povinnosť najneskôr do 12 mesiacov odo dňa, keď podnik začal spĺňať kritériá na zaradenie do kategórie A alebo kategórie B.⁶

Z uvedeného vyplýva, že ohrozovateľovi ako súkromnoprávnemu subjektu na základe osobitných právnych predpisov vzniká rozsiahly okruh povinností, ktoré sú úzko späté s výkonom jeho podnikateľskej činnosti v oblasti nakladania s nebezpečnými látkami, pričom ich primárnym cieľom je ochrana života, zdravia a životného prostredia, ako aj zabezpečenie informovanosti orgánov verejnej správy a dotknutej verejnosti. Podľa zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o civilnej ochrane“) povinnosť informovať verejnosť o zdroji ohrozenia vyplýva obci,⁷ ako aj okresným úradom.⁸ Informácie poskytované verejnosti v súvislosti s mimoriadnymi udalosťami musia obsahovať predovšetkým údaje o samotnom zdroji ohrozenia, možnom rozsahu mimoriadnej udalosti a o jej predvídateľných následkoch na územie, obyvateľstvo a životné prostredie.

⁵ § 2 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁶ § 5 ods. 1 písm. a) a písm. b) zákona č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁷ § 15 ods. 1 písm. a) zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

⁸ § 14 ods. 1 písm. r) zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

Súčasťou sprístupňovaných informácií majú byť aj údaje o nebezpečných vlastnostiach a označení látok alebo prípravkov, ktoré môžu spôsobiť vznik mimoriadnej udalosti. Verejnosť musí byť zároveň oboznámená so spôsobom varovania, so základnými zásadami záchranných prác a s úlohami a opatreniami, ktoré je potrebné vykonať po vzniku mimoriadnej udalosti.

Dôležitou súčasťou v oblasti civilnej ochrany sú aj informácie o tom, kde a akým spôsobom je možné získať ďalšie relevantné údaje súvisiace s plánom ochrany obyvateľstva. Súčasne právna úprava predpokladá, že obyvateľstvo má byť primerane informované aj o existujúcich obmedzeniach prístupu k určitým informáciám, pokiaľ tieto obmedzenia vyplývajú z ochrany limitovaných informácií alebo z režimu utajovaných skutočností.⁹

Zo systematického a teleologického výkladu príslušných ustanovení právnych predpisov upravujúcich civilnú ochranu obyvateľstva je možné vyvodiť záver, že plán ochrany obyvateľstva, ako aj analýza územia spracúvaná okresným úradom, majú v zásade povahu verejných dokumentov. Na tieto dokumenty sa nevzťahuje *zákon o ochrane utajovaných skutočností*, pokiaľ neobsahujú konkrétne údaje, ktoré by boli individuálne klasifikované ako utajované v súlade s osobitným právnym predpisom. Samotná existencia plánu ochrany obyvateľstva ani jeho základný obsah preto nemôžu byť dôvodom na vylúčenie jeho sprístupnenia verejnosti.

V aplikačnej praxi sa však opakovane vyskytujú prípady, keď obce svoje plány ochrany obyvateľstva, ktoré sú povinné vypracovať podľa § 15 ods. 1 písm. a) *zákona o civilnej ochrane*, nemajú spracované. Medzi najčastejšie dôvody patrí nedostatok finančných prostriedkov, absencia kvalifikovaného personálu, ako aj neznalosť alebo podcenenie zákonných povinností v oblasti civilnej ochrany.

Osobitne problematickou je situácia, keď obce, ktoré si túto zákonnú povinnosť nesplnili, v prípade žiadosti o sprístupnenie informácií argumentujú tým, že plán ochrany obyvateľstva predstavuje utajovanú skutočnosť. Takýto postup je v rozpore so systematickou právnym poriadku, keďže zákon o ochrane utajovaných skutočností nemožno aplikovať paušálne, ale výlučne na informácie, ktoré spĺňajú zákonné znaky utajovanej skutočnosti a boli riadne označené v súlade so zákonom.

Na tento stav poukazujú aj empirické zistenia z projektu *Bezpečná samospráva*, realizovaného v roku 2021. Vo výskumnej vzorke 507 respondentov z prostredia miest a obcí sa zisťovala úroveň zabezpečenia civilnej ochrany na municipálnej úrovni. Na otázku, či obec alebo mesto disponuje plánom ochrany obyvateľstva pre prípad mimoriadnej udalosti a zároveň jednotkou civilnej ochrany, resp. krízovým štábom, 59,8 % odpovedalo respondentov kladne v oboch prípadoch. Iba jednotkou civilnej ochrany alebo krízovým štábom disponovalo 26,9 % samospráv, zatiaľ čo plánom ochrany obyvateľstva disponovalo len 8,1 % opýtaných. Žiadnym z uvedených dokumentov alebo orgánov nedisponovali 2 % respondentov a 3 % sa k otázke nevedeli vyjadriť.¹⁰

Z uvedených údajov vyplýva, že približne 31,9 % samospráv nemá vypracovaný plán ochrany obyvateľstva, čo pri výskumnej vzorke 507 respondentov predstavuje približne 163 obcí a miest. Tento stav poukazuje nielen na systémový deficit v oblasti plnenia zákonných povinností samospráv, ale aj na významné riziko pre efektívne informovanie a ochranu obyvateľstva v prípade vzniku mimoriadnych udalostí.

⁹ § 15a ods.2 písm. a) až písm. f) zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

¹⁰ Združenie miest a obcí Slovenska. *Bezpečná samospráva*. [online]. [cit. 13.decembra 2025]. Dostupné na internete: <https://www.zmos.sk/oznamy/bezpecna-samosprava.html>.

2 Analýza právnych predpisov, ktoré znemožňujú informovanie verejnosti v súvislosti s nebezpečnými látkami

V tejto časti sa zameriame na analýzu právnych predpisov, ktoré znemožňujú uplatnenia práva na informácie. Primárne sa zameriame na oblasť civilnej ochrany a s ňou spojenú analýzu územia s dôrazom na železničnú nákladnú prepravu nebezpečných látok.

Stanovili sme si túto výskumnú otázku:

„Akým spôsobom je v podmienkach Slovenskej republiky regulovaný rozsah informácií o preprave nebezpečných látok tak, aby bolo zabezpečené právo verejnosti na informácie bez ohrozenia bezpečnostných záujmov štátu?“

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám nielenže vymedzuje okruh informácií, ktoré je povinná osoba oprávnená, resp. povinná sprístupňovať verejnosti, ale zároveň prostredníctvom taxatívneho výpočtu ustanovuje aj kategórie informácií, ktorých sprístupnenie je zo zákona vylúčené. Tieto zákonné obmedzenia predstavujú výnimky z ústavne garantovaného práva na informácie a sledujú ochranu iných ústavne chránených hodnôt, najmä bezpečnosti štátu, verejného poriadku a ochrany základných práv a slobôd.

Medzi najvýznamnejšie dôvody obmedzenia sprístupňovania informácií patria predovšetkým utajované skutočnosti. Právny režim utajovaných skutočností je upravený v zákone č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ochrane utajovaných skutočností“). Podľa tohto zákona sa utajovanou skutočnosťou rozumie *„informácia alebo vec určená pôvodcom utajovanej skutočnosti, ktorú je vzhľadom na záujem Slovenskej republiky potrebné chrániť pred vyzradením, zneužitím, poškodením, neoprávneným rozmnožením, zničením, stratou alebo odcudzením, pričom takáto informácia môže vzniknúť výlučne v oblastiach ustanovených nariadením vlády Slovenskej republiky.“*¹¹

Utajované skutočnosti sa v zmysle zákona delia na štyri stupne utajenia, ktoré odrážajú mieru závažnosti ohrozenia národno-bezpečnostných záujmov štátu v prípade ich vyzradenia. Najnižším stupňom utajenia je stupeň „vyhradené“, pri ktorom môže vyzradenie viesť k znevýhodneniu záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo Slovenskej republiky. Nasleduje stupeň „dôverné“, pri ktorom môže dôjsť k poškodeniu štátnych záujmov alebo spôsobeniu ujmy záujmom Slovenskej republiky. Osobitne významné sú stupne „tajné“ a „prísne tajné“, ktoré predstavujú najvyššiu úroveň ochrany informácií a pri ktorých je proces získania bezpečnostnej previerky pre oprávnené osoby najnáročnejší z hľadiska rozsahu, dĺžky trvania a aj prísnosti preverovania spoľahlivosti. Ide najmä o informácie z oblasti vonkajšej a vnútornej bezpečnosti štátu, obrany, zahraničnej politiky alebo strategicky významných ekonomických záujmov.¹²

V zmysle nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 216/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú oblasti utajovaných skutočností sa utajované skutočnosti vytvárajú predovšetkým v oblastiach zabezpečenia obrany štátu, zachovania vnútornej bezpečnosti a verejného poriadku, ako aj ochrany života, zdravia, osobnej slobody a bezpečnosti osôb pred protiprávnym konaním.¹³ Ide o relatívne široko vymedzený okruh oblastí, pod ktorý možno subsumovať značné množstvo informácií, čo v aplikačnej praxi vyvoláva otázky primeranosti a rozsahu obmedzenia práva verejnosti na informácie.

¹¹ § 2 písm.a) zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹² § 3 ods.1 až ods.6 zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹³ § 1 písm.a) až písm.c) Nariadenie vlády SR č. 216/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú oblasti utajovaných skutočností.

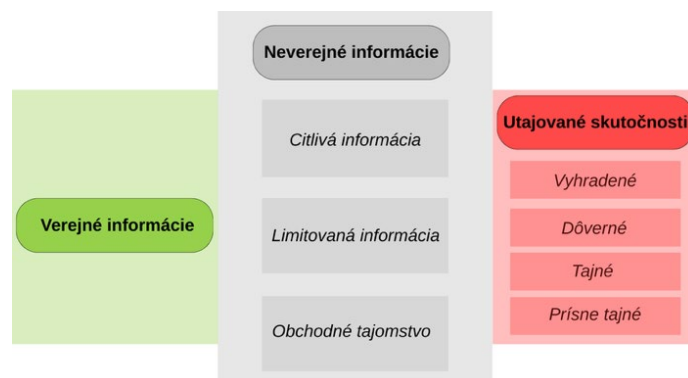
Okrem utajovaných skutočností právny poriadok Slovenskej republiky v poslednom období zaviedol aj ďalšiu kategóriu informácií, ktoré nepodliehajú sprístupňovaniu. Zrušením zákona č. 45/2011 Z. z. o kritickej infraštruktúre a prijatím zákona č. 367/2024 Z. z. o kritickej infraštruktúre a o zmene a doplnení niektorých zákonov bola zavedená kategória tzv. limitovaných informácií. „Limitovaná informácia predstavuje neverejnú informáciu na úseku kritickej infraštruktúry, ktorej zverejnenie by mohlo ohroziť poskytovanie základnej služby kritickým subjektom.“¹⁴

Z hľadiska práva na informácie je potrebné poukázať na skutočnosť, že aj pojem limitovanej informácie je v zákone vymedzený pomerne široko, čo môže v aplikačnej praxi viesť k ďalšiemu rozširovaniu okruhu informácií vylúčených zo sprístupňovania.

Ďalším osobitným inštitútom obmedzenia prístupu k informáciám je inštitút *citlivej informácie*, ktorý je upravený v právnej úprave jadrovej bezpečnosti, konkrétne v tzv. *atómovom zákone*.¹⁵ Citlivá informácia predstavuje takú dokumentáciu alebo jej časť, ktorej sprístupnenie alebo zverejnenie by mohlo byť zneužitá na naplánovanie alebo vykonanie činností smerujúcich k narušeniu alebo zničeniu jadrového zariadenia, čím by mohlo dôjsť k ohrozeniu bezpečnosti verejnosti a k vzniku závažných ekologických alebo ekonomických škôd.¹⁶

Atómový zákon pritom taxatívnym spôsobom vymedzuje, ktoré informácie zo súboru dokumentácie jadrových zariadení potrebnej na vydanie jednotlivých rozhodnutí majú povahu citlivých informácií.¹⁷ Medzi tieto informácie patrí napríklad údaj o druhu a množstve rádioaktívnych materiálov určených na prepravu, ako to vyplýva z príslušných ustanovení a príloh atómového zákona.¹⁸ Právna úprava týmto spôsobom reaguje na osobitné riziká spojené s jadrovou energetikou a prepravou rádioaktívnych materiálov.

Z hľadiska právneho režimu sú citlivé informácie považované za neverejné informácie, na rozdiel od utajovaných skutočností sa však na oboznamovanie sa s nimi nevyžaduje absolvovanie bezpečnostnej previerky. Tento osobitný režim predstavuje osobitnú kategóriu ochrany informácií, ktorá stojí medzi režimom všeobecne sprístupniteľných informácií a režimom utajovaných skutočností.

Obrázok 1: Rozdelenie informácií
Zdroj: vlastné spracovanie

¹⁴ § 2 písm.h) zákona č. 367/2024 Z. z. o kritickej infraštruktúre a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁵ Zákon č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁶ § 3 ods.16 zákona č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁷ § 3 ods.17 zákona č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁸ Príloha č.2 bod A. písm.b) zákona č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Analogicky možno pri citlivých informáciách vychádzať z koncepcie limitovaných informácií, keďže oprávnené osoby sú povinné zachovávať mlčanlivosť o týchto informáciách aj po zániku oprávnenia oboznamovať sa s nimi. Uvedený režim podčiarkuje preventívny charakter právnej úpravy, ktorej cieľom je minimalizovať riziká zneužitia informácií v oblastiach s mimoriadne vysokým bezpečnostným významom.

Posledný významný inštitút obmedzenia prístupu k informáciám predstavuje obchodné tajomstvo, ktorého účelom je ochrana oprávnených záujmov jeho majiteľa. Obchodné tajomstvo zahŕňa súbor skutočností obchodnej, výrobnnej alebo technickej povahy súvisiacich s podnikom, ktoré majú skutočnú alebo aspoň potenciálnu materiálnu či nemateriálnu hodnotu, nie sú bežne dostupné v príslušných obchodných kruhoch, majú byť podľa vôle majiteľa utajené a ktorých utajenie je majiteľom primeraným spôsobom zabezpečené.¹⁹

Na to, aby určitá informácia mohla byť považovaná za obchodné tajomstvo, musia byť kumulatívne splnené všetky zákonné podmienky. Predmetom ochrany sú skutočnosti obchodnej, výrobnnej alebo technickej povahy súvisiace s podnikom, ktoré majú materiálnu alebo nemateriálnu hodnotu, nie sú všeobecne známe ani bežne dostupné v obchodných kruhoch a súčasne obsahujú zjavný prejav vôle majiteľa smerujúci k ich utajeniu.

Obmedzenie sprístupňovania informácií z dôvodu ochrany obchodného tajomstva má osobitný význam najmä pri uplatňovaní žiadostí o sprístupnenie informácií podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktoré sú smerované voči orgánom verejnej moci. Zákonodarcia týmto spôsobom poskytuje ochranu neštátnym subjektom pred neoprávneným zverejnením informácií, ktoré by mohli zasiahnuť do ich hospodárskych alebo konkurenčných záujmov. Zároveň však tento inštitút plní aj širšiu ochrannú funkciu, keďže v určitých prípadoch môže nepriamo prispievať k ochrane bezpečnostných záujmov štátu.

V oblasti výroby, prepravy, skladovania alebo používania nebezpečných látok súkromnými subjektmi preto spravidla nie je možné prostredníctvom informačných žiadostí získať detailné a konkrétne údaje, napríklad o trasách prepravy, technologických postupoch alebo presných množstvách látok, ak tieto informácie spĺňajú znaky obchodného tajomstva.

Naopak, v prípade štátnych alebo verejnoprávnych subjektov, ktoré vykonávajú činnosti spojené s výrobou, prepravou, skladovaním alebo používaním nebezpečných látok, sa na obmedzenie prístupu k informáciám neuplatňuje inštitút obchodného tajomstva v rovnakom rozsahu. V týchto prípadoch prichádza do úvahy predovšetkým aplikácia právneho režimu utajovaných skutočností alebo režimu limitovaných informácií, prípadne ich subsidiárna aplikácia v situáciách, keď je potrebné chrániť významné oblasti nevyhnutné na zabezpečenie vnútornej alebo vonkajšej bezpečnosti štátu.

Na základe vykonanej analýzy je možné konštatovať, že platný právny rámec neumožňuje verejnosti plnohodnotný prístup k informáciám o preprave nebezpečných látok. Prijatím osobitnej právnej úpravy v oblasti kritickej infraštruktúry v kombinácii s účinnými predpismi upravujúcimi ochranu utajovaných skutočností a citlivých informácií dochádza k výraznému obmedzeniu dostupnosti údajov týkajúcich sa prepravy nebezpečných látok po železničnej kritickej infraštruktúre.

Z teleologického výkladu dotknutých právnych predpisov možno vyvodiť, že účelom zákonodarcu bolo predovšetkým posilnenie ochrany strategickej infraštruktúry a minimalizácia bezpečnostných rizík spojených so zverejňovaním citlivých informácií. Výsledkom tohto prístupu je však aj **faktická nemožnosť verejnosti získať podrobnejšie údaje o trasách a rozsahu prepravy nebezpečných látok, a to aj v prípadoch, keď by tieto informácie mohli prispieť k zvýšeniu informovanosti a pripravenosti obyvateľstva.**

¹⁹ § 17 ods.1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník.

V kontexte zhoršujúceho sa bezpečnostného prostredia a narastajúcich globálnych hrozieb vrátane hybridných a sabotážnych aktivít zameraných na dopravnú infraštruktúru možno predpokladať, že zákonodarca bude aj naďalej uprednostňovať bezpečnostný aspekt ochrany informácií pred rozširovaním ich verejnej dostupnosti. Z tohto dôvodu sa nejaví pravdepodobné, že by v blízkej budúcnosti došlo k zásadnej zmene právnej úpravy smerujúcej k sprístupneniu informácií o preprave nebezpečných látok verejnosti, a to ani v reakcii na nedávne bezpečnostné incidenty v zahraničí.

3 Prístupnosť informácií orgánom krízového riadenia

Z právneho hľadiska by spracovanie údajov o preprave nebezpečných látok leteckou, vodnou, cestnou a železničnou dopravou malo patriť do pôsobnosti Ministerstva dopravy Slovenskej republiky ako ústredného orgánu štátnej správy pre uvedené oblasti. V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na skutočnosť, že Železnice Slovenskej republiky, a. s. sú subjektom, ktorého zakladateľom je Slovenská republika, pričom zakladateľské práva vykonáva Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky,²⁰ čo implikuje existenciu informačného toku smerom k zakladateľovi.

Generálne riaditeľstvo ŽSR v odpovedi na infožiadosť uvádza, že informácie o preprave nebezpečných látok železničnou dopravou sú v rámci prevádzkových systémov spracúvané a uchovávané ako údaje a nepodliehajú voľnému sprístupňovaniu a sú poskytované výlučne oprávneným subjektom zapojeným do prepravného a havarijného procesu. Tento postup je zo strany ŽSR odôvodňovaný bezpečnostným charakterom prepravy nebezpečných látok a odkazom na Dohovor o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF), najmä jeho Dodatok C – RID (*Poriadok pre medzinárodnú železničnú prepravu nebezpečného tovaru*).

Samotná medzinárodná úprava režim sprístupňovania informácií verejnosti výslovne neupravuje; obmedzenie prístupu k týmto informáciám tak nevyplýva priamo z COTIF ani z RID, ale z aplikačnej praxe ŽSR a z uplatňovania vnútroštátnych predpisov zameraných na ochranu bezpečnosti štátu, ochranu obchodného tajomstva alebo nesprístupnenia utajovaných skutočností poprípade neverejných informácií.

Ide o bezpečnostne citlivé informácie vzťahujúce sa na subjekty hospodárskej mobilizácie. Poskytujú sa výlučne na presne vymedzené účely a len obmedzenému okruhu osôb v súlade so *zákonom č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov*. Zverejnenie týchto informácií alebo ich sprístupnenie neoprávneným osobám by mohlo viesť k ohrozeniu bezpečnosti štátu, verejného poriadku, ako aj k narušeniu funkčnosti kľúčových systémov nevyhnutných pre riadny chod štátu. Súčasne by mohlo dôjsť k ohrozeniu kritickej dopravnej infraštruktúry a k zneužitiu týchto informácií na protiprávne konanie.

Zákon o hospodárskej mobilizácii zároveň ustanovuje osobitný aplikačný program jednotného informačného systému hospodárskej mobilizácie (ďalej len „EPSIS“), ktorého správcom je Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. V tomto neverejnom informačnom systéme verejnej správy sú vedené aj údaje o množstvách a preprave nebezpečných látok. Zákon presne vymedzuje podmienky sprístupňovania informácií z tohto systému, pričom tieto podmienky možno rozdeliť podľa *pôvodu subjektu* a podľa *dôvodu sprístupnenia*.

Orgány krízového riadenia vystupujú v tomto kontexte ako subjekty hospodárskej mobilizácie na základe pridelených prístupových práv.

²⁰ § 2 ods.1 zákona č. 259/2001 Z. z. o Železničnej spoločnosti, a. s., a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 258/1993 Z. z. o Železničiach Slovenskej republiky v znení zákona č. 152/1997 Z. z.

Informácie môžu byť ďalej sprístupnené:

- a) na žiadosť osôb podieľajúcich sa na riadení štátu v období krízovej situácie,
- b) na žiadosť orgánov verejnej moci.

Pokiaľ ide o dôvody sprístupnenia údajov na účely vypracovania analýzy územia, právna úprava výslovne ustanovuje len obmedzený okruh možností. V kontexte vypracovania analýzy územia možno ako prvý dôvod identifikovať „riadenie štátu v období krízovej situácie“, ktorý však nemožno uplatniť v období mieru. Druhým relevantným dôvodom podľa § 39 zákona č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii je „zaistenie bezpečnosti alebo obrany Slovenskej republiky“.²¹ V tomto prípade však nastáva interpretačný problém spočívajúci v otázke, či pojem zaistenia bezpečnosti zahŕňa aj preventívne činnosti, ako sú zhromažďovanie, spracúvanie a vyhodnocovanie údajov v rámci analýzy územia, alebo či sa vzťahuje výlučne na reaktívne opatrenia prijímané bezprostredne po vzniku ohrozenia.

Bezpečnosť je v právnom a strategickom diskurze definovaná ako „stav, v ktorom je zachovávaný mier a bezpečnosť štátu, jeho demokratický poriadok a zvrchovanosť, územná celistvosť a nedotknuteľnosť hraníc, základné práva a slobody, a v ktorom sú chránené životy a zdravie osôb, majetok a životné prostredie.“²² Zachovanie bezpečnosti zároveň patrí medzi základné bezpečnostné záujmy štátu a je explicitne zakotvené aj v Bezpečnostnej stratégii Slovenskej republiky z roku 2021.

Druhý argument podporujúci širší výklad pojmu zaistenia bezpečnosti vychádza z definície krízového riadenia. „Krizové riadenie predstavuje súhrn riadiacich činností orgánov krízového riadenia, ktoré sú zamerané na analýzu a vyhodnocovanie bezpečnostných rizík a ohrození, plánovanie, prijímanie preventívnych opatrení, organizovanie, realizáciu a kontrolu činností vykonávaných pri príprave na krízové situácie a pri ich riešení.“²³ Z uvedeného je zrejmé, že krízové riadenie zahŕňa nielen reaktívne zásahy, ale aj systematickú analytickú a plánovaciu činnosť zameranú na prípravu na možné mimoriadne udalosti.

Zhromažďovanie a vyhodnocovanie údajov o preprave nebezpečných látok je preto v súčasných podmienkach nevyhnutnou súčasťou preventívnej bezpečnostnej politiky štátu. Na ilustráciu rozsahu potenciálneho rizika možno uviesť, že jedna železničná cisterna je schopná prepravovať približne 50 ton nebezpečnej chemickej látky. Pri súčasnej preprave dvadsiatich cisternových vozňov môže kumulatívne množstvo prepravovanej nebezpečnej chemickej látky dosahovať až 1 000 ton. Napriek technickým a bezpečnostným prvkom, ktorými sú železničné cisterny vybavené, nemožno vylúčiť riziko havárie a následného úniku nebezpečných látok do životného prostredia.

Nedávne prípady železničných nehôd zároveň poukazujú na obmedzené možnosti predikcie ich reálnych následkov, najmä ak k nim dôjde v neprístupnom alebo urbanizovanom území. Cieľom spracovania údajov v rámci analýzy územia pritom nie je vytváranie detailných harmonogramov alebo grafikonov prepravy nebezpečných látok, ale identifikácia priemerných množstiev a druhov prepravovaných látok. Takto spracované údaje umožňujú operatívne a kvalifikované vyhodnotenie možných následkov úniku nebezpečných látok prostredníctvom špecializovaných softvérových nástrojov,²⁴ ktoré spĺňajú požiadavky uvedené v prílohe č. 1 vyhlášky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok.

²¹ § 39 ods.1 a ods.2 zákona č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov.

²² Čl.3 Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

²³ § 2 písm.b) zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu.

²⁴ Napríklad softvér TerEX alebo ALOHA.

4 Analýza územia

Analýza územia predstavuje jeden zo základných koncepčných dokumentov v oblasti civilnej ochrany obyvateľstva. Jej vypracovanie patrí medzi zákonné povinnosti okresných úradov, okresných úradov v sídle kraja, ako aj Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Analýza územia je definovaná ako „posúdenie nebezpečenstiev pre prípad vzniku mimoriadnych udalostí s ohľadom na identifikované zdroje ohrozenia a vyhotovuje sa vo forme súboru vzájomne prepojených dokumentov.“²⁵

Štruktúra a obsah analýzy územia sú jednotne upravené interným riadiacim aktom Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, konkrétne *Pokynom generálnej riaditeľky sekcie krízového riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 8/VI/I, ktorým sa ustanovuje obsahová a formálna štruktúra dokumentu „Analýza územia z hľadiska možných mimoriadnych udalostí“*, (ďalej len „pokyn“) podľa ktorého sa postupuje na všetkých úrovniach štátnej správy. Uvedený pokyn zabezpečuje metodickú jednotnosť a porovnateľnosť analýz územia spracúvaných na okresnej, krajskej a centrálnej úrovni.

Okresný úrad vypracúva analýzu územia v plnom rozsahu pre územie svojho správneho obvodu. Okresný úrad v sídle kraja následne zhromažďuje analýzy územia jednotlivých okresných úradov a vytvára súbor dokumentov označovaný ako analýza územia kraja. Na centrálnej úrovni sú tieto krajské analýzy územia zasielané Sekcii krízového riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, konkrétne Oddeleniu civilnej ochrany zabezpečujúcu oblasť analytickej činnosti, ktoré ich spracováva ako súbor dokumentov pokrývajúcich celé územie Slovenskej republiky.

Z formálneho hľadiska by tak bolo možné konštatovať, že okresné úrady v sídle kraja a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky vykonávajú predovšetkým funkciu zhromažďovania a agregácie analýz územia spracovaných na nižších úrovniach. Aplikčná prax však naznačuje, že Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky vypracúva aj osobitnú republikovú analýzu územia so zameraním na celorepublikové a systémové ohrozenia, ktoré presahujú rámec jednotlivých krajov alebo okresov.

Z hľadiska právneho režimu sprístupňovania informácií je potrebné poukázať na rozdielny prístup k jednotlivým úrovniam analýzy územia. Analýza územia vypracovaná okresným úradom nepodlieha žiadnemu stupňu utajenia a nemožno ju považovať za utajovanú skutočnosť v zmysle zákona o ochrane utajovaných skutočností. Naproti tomu analýza územia Slovenskej republiky je v aplikačnej praxi klasifikovaná stupňom utajenia „vyhradené“.

Na jednej strane je potrebné upozorniť, že obsah jednotlivých analýz územia na okresnej úrovni pozostáva výlučne z informácií, ktoré majú povahu verejných informácií a ktoré by boli v prípade podania žiadosti o sprístupnenie informácií povinné orgány verejnej správy sprístupniť. Z tohto pohľadu možno konštatovať, že samotné zaradenie republikovej analýzy územia do režimu utajenia stupňom „vyhradené“ nenaplnia materiálny účel ochrany utajovaných skutočností.

Na druhej strane možno identifikovať úmysel utajenia republikovej analýzy územia v skutočnosti, že zhromaždenie jednotlivých informácií do jedného uceleného súboru alebo dokumentu znižuje ich dostupnosť verejnosti a obmedzuje možnosť ich systematického využitia. Aj tento argument však možno spochybníť, keďže totožný obsah republikovej analýzy územia je možné pomerne jednoducho získať prostredníctvom viacerých infožiadostí adresovaných jednotlivým okresným úradom v sídle kraja.

Uvedené skutočnosti poukazujú na problematickosť súčasného prístupu k utajovaniu republikovej analýzy územia a otvárajú otázku primeranosti a účelnosti obmedzenia práva na informácie v oblasti civilnej ochrany obyvateľstva.

²⁵ § 3 ods.5 zákona č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

Obsah analýzy územia je podľa uvedeného pokynu štruktúrovaný do tematických častí označených písmenami A až E. V rámci časti B, konkrétne v bode B.6., sú identifikované a klasifikované oblasti možného ohrozenia vyplývajúce z úniku nebezpečných látok, a to na základe ich charakteristiky. Ide najmä o tieto zdroje ohrozenia:

- a) jadrové zariadenia,
- b) stacionárne zdroje nebezpečných látok,
- c) prepravu nebezpečných látok.

Práve preprava nebezpečných látok predstavuje predmet tohto výskumu. Východiskovým predpokladom je skutočnosť, že zatiaľ čo verejnosť nedisponuje efektívnym právnym nástrojom na získanie informácií o preprave nebezpečných látok cez územie Slovenskej republiky, orgány krízového riadenia takýmto prístupom disponujú.

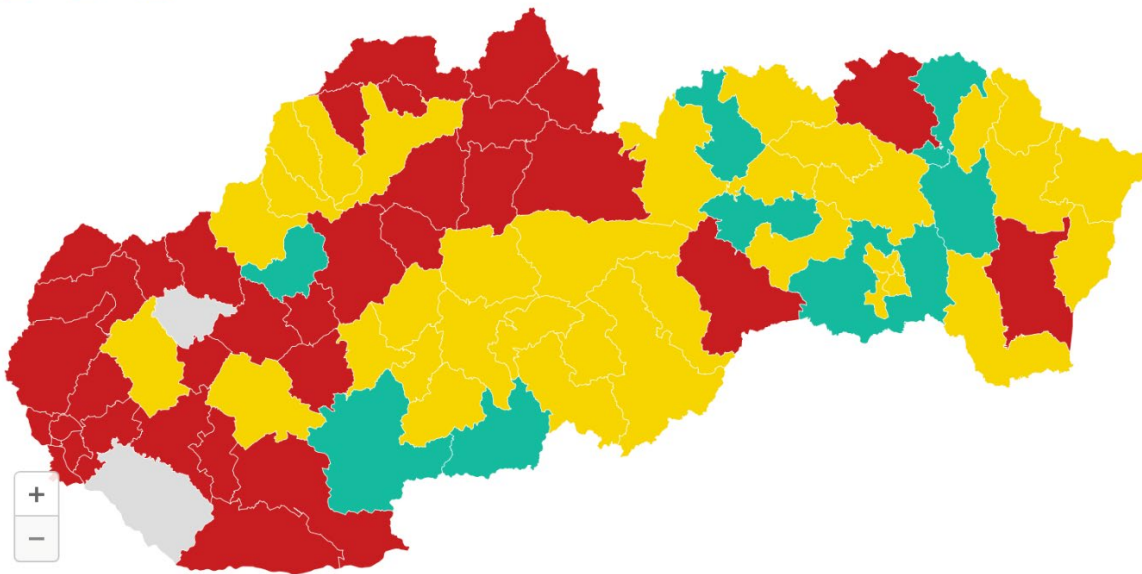
Vo všeobecnosti je potrebné zdôrazniť, že orgány krízového riadenia medzi sebou úzko spolupracujú, ako aj spolupracujú s ďalšími orgánmi verejnej správy pri vypracúvaní plánov ochrany obyvateľstva, analýz územia a pri riešení mimoriadnych udalostí. Predpokladom tejto spolupráce je zabezpečenie širokého spektra relevantných informácií, ako aj jasne vymedzené obsahové zameranie analýzy územia.

Na zodpovedanie uvedenej výskumnej otázky „*Akým spôsobom je v podmienkach Slovenskej republiky regulovaný rozsah informácií o preprave nebezpečných látok tak, aby bolo zabezpečené právo verejnosti na informácie bez ohrozenia bezpečnostných záujmov štátu?*“ bol vykonaný obsahový rozbor analýz územia všetkých krajov Slovenskej republiky, ktoré boli za rok 2024 predložené sekcii krízového riadenia. V rámci Trnavského kraja *nebolo možné* hodnotiť okresy *Piešťany* a *Dunajská Streda*, keďže k nim nebola k dispozícii textová časť analýzy územia. Uvedené okresy preto neboli zahrnuté do ďalšieho hodnotenia.

Pri ostatných okresoch boli predmetom hodnotenia rozsah a úroveň prístupných informácií týkajúcich sa prepravy nebezpečných látok, konkrétne v rámci **bodu B.6 písm. c) preprava nebezpečných látok** analýzy územia. Na základe identifikovaného rozsahu informácií boli stanovené štyri hodnotiace kategórie, do ktorých boli jednotlivé okresy zaradené.

Do prvej kategórie boli zaradené okresy, ktorých analýzy územia obsahovali údaje o *trasách* a zároveň aspoň *orientačné údaje o množstvách prepravovaných nebezpečných látok*; tieto okresy boli v mapových výstupoch označené zelenou farbou. Druhú kategóriu tvorili okresy, v ktorých boli uvedené len názvy nebezpečných látok, prípadne iba trasy ich prepravy, bez kvantifikácie množstiev; tieto okresy boli označené žltou farbou. Tretia kategória zahŕňala okresy, ktorých analýzy územia predmetnú časť týkajúcu sa prepravy nebezpečných látok neobsahovali vôbec; tieto okresy boli označené červenou farbou. Poslednú kategóriu tvorili okresy, pre ktoré analýza územia nebola vyhotovená alebo nebola dostupná v textovej podobe.

■ Nie ■ Áno ■ Áno, čiastočne

Obrázok 2: Dostupnosť informácií o množstve nebezpečných látok prepravovaných železničnou dopravou

(Zdroj mapy: autor. Spracovanie: prostredníctvom softvérového nástroja Datawrapper, zdroj dát: MV SR)

Pri vyhodnocovaní výsledkov bola Bratislava, napriek jej administratívne členeniu na viacero okresov, posudzovaná ako jeden celok. V prípade Žilinského kraja bola analýza územia spracovaná na úrovni kraja ako súhrnný dokument, pozostávajúci z čiastkových analýz jednotlivých okresov. Pri ich podrobnom preskúmaní neboli identifikované údaje o množstvách prepravovaných nebezpečných látok; čiastočné informácie o trasách prepravy boli zistené výlučne v prípade okresu Žilina.

V Košickom kraji boli k dispozícii údaje v generalizovanej podobe, a preto boli okresy Košice I až Košice IV hodnotené ako územia s čiastočnými údajmi. Naopak, okres Košice-okolie disponoval komplexnejšími informáciami, vrátane orientačných údajov o množstvách prepravovaných nebezpečných látok.

Textová časť analýz územia okresov Dunajská Streda a Piešťany nebola k dispozícii, resp. nebola predložená sekcii krízového riadenia, a z tohto dôvodu nebolo možné tieto okresy zahrnúť do hodnotenia.

Pri vyhodnocovaní údajov obsiahnutých v analýzach územia v rámci bodu B.6 písm. c) týkajúceho sa prepravy nebezpečných látok bolo opakovane zistené, že tieto údaje sú v značnej miere duplicitné s informáciami uvedenými v bode B.5 písm. b), ktorý sa vzťahuje na železničnú dopravu. Väčšina analýz územia zaradených do kategórie označenej žltou farbou obsahovala v oboch bodoch totožné alebo veľmi podobné údaje. Z uvedeného zistenia možno vyvodit' dva zásadné závery.

Prvým zisteným problémom je, že metodický pokyn, ktorým sa ustanovuje obsah a štruktúra analýzy územia, je formulovaný nedostatočne jednoznačne, čo v aplikačnej praxi viedlo k tomu, že viaceré odbory krízového riadenia okresných úradov neboli schopné jednoznačne rozlíšiť obsahové vymedzenie jednotlivých bodov analýzy. Druhým zisteným problémom je nedostatok dostupných informácií o rozsahu a množstvách prepravy nebezpečných látok cez posudzované územia, čo sa následne prejavilo absenciou relevantných dát v analyzovaných dokumentoch.

Tieto zistenia je možné ďalej interpretovať aj v kontexte historického vývoja právnej úpravy. Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 300/1996 Z. z. o zabezpečovaní

ochrany obyvateľstva pri výrobe, preprave, skladovaní a manipulácii s nebezpečnými látkami ustanovovala krajským úradom povinnosť na základe oznámenia odosielateľa alebo príslušného orgánu colnej správy poskytovať údaje o preprave nebezpečných látok krajskému úradu, do ktorého územnej pôsobnosti preprava smerovala. Súčasne ukladala krajským úradom povinnosť informovať o preprave nebezpečných látok aj okresné úrady, cez ktorých územné obvody sa preprava uskutočňovala.

Z uvedeného možno doplniť druhý záver o absencii aktuálnych informácií v analýzach územia. Do roku 2006 existovala povinnosť odosielateľov nebezpečných látok notifikovať krajské úrady o uskutočňovaných prepravách, pričom tieto orgány zhromažďovali údaje o druhoch a množstvách prepravovaných látok. Po zániku tejto povinnosti však došlo k prerušeniu systematického zberu uvedených dát. Na druhej strane je potrebné uviesť, že orgány krízového riadenia majú aj v súčasnosti právnu možnosť získavať relevantné údaje prostredníctvom nástrojov ustanovených v právnej úprave hospodárskej mobilizácie.

Na základe vykonanej analýzy možno konštatovať, že analýzy územia okresov spravidla neobsahujú aktuálne údaje o preprave nebezpečných látok. Aj v prípadoch, keď boli údaje dostupné – konkrétne v ôsmich okresoch – je dôvodné predpokladať, že išlo o historické údaje vzťahujúce sa na obdobie do roku 2006. Tento záver potvrdzuje aj analýza územia okresu Spišská Nová Ves, v ktorej sa uvádza, že v období rokov 1997 až 2006 spracovával prehľady prepráv jednotlivých druhov nebezpečných látok a ich množstiev cez územie okresu najprv Odbor civilnej ochrany Okresného úradu v Spišskej Novej Vsi (v rokoch 1997 – 2003) a následne Odbor krízového riadenia Obvodného úradu v Spišskej Novej Vsi (v rokoch 2004 – 2006). Tieto prepravy boli evidované na základe hlásení odosielateľov nebezpečných látok podľa vyhlášky MV SR č. 300/1996 Z. z., ktorá bola účinná v období od 1. novembra 1996 do 30. septembra 2006.²⁶

Z logického výkladu vyplýva, že ak by analýzy územia okresných úradov v súčasnosti obsahovali údaje o preprave nebezpečných látok a ich množstvách, ktoré by podliehali režimu limitovaných informácií alebo utajovaných skutočností, nevyhnutne by to viedlo k obmedzeniu ich verejnej dostupnosti. V takom prípade by príslušná časť analýzy územia musela byť vyňatá z verejného sprístupnenia, prípadne by celý dokument nadobudol charakter neverejného alebo utajovaného materiálu.

Alternatívnym riešením by bolo sprístupnenie výlučne tej časti analýzy územia, ktorá by neobsahovala citlivé údaje týkajúce sa prepravy a množstiev nebezpečných látok, čím by sa zabezpečila ochrana utajovaných alebo limitovaných informácií pri súčasnom zachovaní čiastočnej informačnej hodnoty dokumentu pre verejnosť.

Záver

V závere príspevku navrhujeme vydanie metodického usmernenia Sekcie krízového riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky určeného pre odbory krízového riadenia okresných úradov a okresných úradov v sídle kraja. Cieľom tohto usmernenia by malo byť jednoznačné vymedzenie a obsahové rozlíšenie jednotlivých častí analýzy územia, konkrétne rozdielu medzi bodom B.5 „*Oblasti možného ohrozenia všetkými druhmi dopravy*“, písm. b) „*železničná doprava (nebezpečné a rizikové úseky železničných tratí)*“ a bodom B.6 „*Oblasti možného ohrozenia únikom nebezpečnej látky vyplývajúce z charakteristiky nebezpečných látok*“, písm. c) „*preprava nebezpečných látok*“.

Metodické usmernenie by zároveň malo odporučiť postup, podľa ktorého by príslušné orgány krízového riadenia od kompetentných subjektov aktívne vyžadovali dostupné údaje o najčastejšie prepravovaných nebezpečných látkach, a to aspoň v orientačnom rozsahu, napríklad vo forme približných množstiev alebo frekvencie prepravy (napr. raz mesačne). Takto

²⁶ Analýza územia okresného úradu Spišskej Novej Vsi z roku 2025.

získané údaje by mohli významne prispieť k naplneniu účelu analýzy územia, zvýšeniu jej výpovednej hodnoty, a zároveň k posilneniu úrovne ochrany obyvateľstva, a to bez neprimeraného zásahu do režimu ochrany citlivých alebo utajovaných informácií.

Literatúra

Ústava Slovenskej republiky.

Ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu.

Zákon č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 179/2011 Z. z. o hospodárskej mobilizácii a o zmene a doplnení zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 259/2001 Z. z. o Železničnej spoločnosti, a. s., a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 258/1993 Z. z. o Železničiach Slovenskej republiky v znení zákona č. 152/1997 Z. z.

Zákon č. 367/2024 Z. z. o kritickej infraštruktúre a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu.

Zákon č. 541/2004 Z. z. o mierovom využívaní jadrovej energie (atómový zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník.

Nariadenie vlády SR č. 216/2004 Z. z., ktorým sa ustanovujú oblasti utajovaných skutočností.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 300/1996 Z. z. o zabezpečovaní ochrany obyvateľstva pri výrobe, preprave, skladovaní a manipulácii s nebezpečnými látkami.

Vyhláška Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 533/2006 Z. z. o podrobnostiach o ochrane obyvateľstva pred účinkami nebezpečných látok.

Pokyn generálnej riaditeľky Sekcie krízového riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 8/VI/I, ktorým sa ustanovuje obsahová a formálna štruktúra dokumentu „Analýza územia z hľadiska možných mimoriadnych udalostí“.

Dohovor o medzinárodnej železničnej preprave (COTIF).

Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky (2021).

Združenie miest a obcí Slovenska. *Bezpečná samospráva*. [online]. [cit. 13. decembra 2025]. Bratislava: ZMOS. Dostupné na internete: <https://www.zmos.sk/oznamy/bezpecna-samosprava.html>.

Keywords: territorial analysis; crisis management authorities; information; classified information; dangerous substances

Summary

The author addresses the issue of access to information on the transport of dangerous substances within the framework of the applicable legal regulation of the Slovak Republic. The paper focuses primarily on the conflict between the constitutional right to information and the interests of protecting state security, public order, and the life and health of individuals. The core of the contribution consists of an analysis of the legal regime of information contained in territorial risk analysis as an instrument of civil protection, with particular emphasis on the classification, restriction, or exclusion of such information from public access. The author evaluates the content of territorial analyses prepared at the district level in the Slovak Republic and identifies practical shortcomings, especially inconsistencies in processing, data duplication, and the absence of up-to-date information on the transport of dangerous substances. The paper builds upon the author's previous student scientific research focused on the leakage of dangerous substances from a stationary source of hazard in railway transport.

Bc. Pavol Polakovič
Študent
Akadémie Policajného zboru v Bratislave,
Sklabinská 1,
835 17 Bratislava
e-mail: pavol.polakovic@akademiapz.sk

Recenzent: doc. Ing. Michal Orinčák, PhD.